

ПЕРЕПЬОЛКІН С.М.

к.ю.н., доцент кафедри теорії та історії держави і права Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доцент, м. Дніпропетровськ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ ВІТЧИЗНЯНОГО МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ МІЖНАРОДНОГО МИТНОГО ПРАВА

Розбудова правової держави в Україні вимагає проведення термінових реформ у діяльності багатьох органів державної влади. Системних змін потребують як обсяг повноважень, внутрішня структура, управління персоналом та підготовка фахівців, так і здійснення ними спільної або скоординованої діяльності з конкретних питань у чітко визначених законодавством галузях. Зокрема, великого значення отримує завершення

реформування діяльності органів державної влади, до повноважень яких віднесено забезпечення внутрішньодержавної реалізації чинних для України норм міжнародного митного права.

Актуальність визначеного напрямку дослідження підтверджують різні чинники, поміж яких доцільно виокремити: зміну форми державного правління; відмову від реформ, здійснюваних попередньою владою; неприпустимість допущення помилок та необґрунтованого затягування часу реалізації міжнародно-правових норм, які мали місце раніше.

За обсягом прав і обов'язків відповідні органи можна поділити на дві групи: органи загальної компетенції – Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Міністерство закордонних справ України; органи спеціальної компетенції – Міністерство доходів і зборів України (Державна митна служба України) та інші органи виконавчої влади України. Зосередимо увагу на короткій характеристиці безпосередньої участі у внутрішньодержавній реалізації норм міжнародного митного права вищевказаних державних органів.

Отже, відповідно до п. 9 ч. 1 ст. 92 Конституції України, виключно законами України визначаються засади зовнішніх зносин, зовнішньоекономічної діяльності, митної справи [1].

Враховуючи також те, що Верховна Рада України є єдиним органом законодавчої влади в Україні, у галузі реалізації норм міжнародного митного права вона уповноважена: розробляти і приймати законодавчі акти – як спеціального характеру, стосовно прийняття зобов'язань і реалізації конкретних міжнародних договорів, так і загального характеру; денонсувати міжнародні договори України; здійснювати парламентський контроль за виконанням міжнародних зобов'язань та ін. [2, с. 442].

Значна роль у забезпеченні внутрішньодержавної реалізації норм міжнародного митного права відводиться Президентові України, який на основі та на виконання Конституції і законів України видає обов'язкові до виконання на всій території України укази і розпорядження. Так, 19 грудня 2007 р., на виконання Закону України «Про приєднання України до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур» від 5 жовтня 2006 р. Президентом України видано Указ «Про заходи щодо активізації євроінтеграційного прикордонного співробітництва». Відповідно до його змісту на Кабінет Міністрів України покладался обов'язок ужити необхідних заходів щодо адаптації національного законодавства до положень Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур [3].

На основі Указу Президента України № 567/94 від 4 жовтня 1994 р. юридично обов'язковий характер у межах території України отримали положення Міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів (Інкотермс), які належать до звичаєвих норм міжнародного митного права. Після прийняття Президентом України указу № 589/2011 від 19 травня 2011 р., на основі якого втратили чинність укази Президента України № 567/94 від 4 жовтня 1994 р. і № 505/95 від 1 липня 1995 р., на Кабінет Міністрів України покладался обов'язок підготувати і внести в установленому порядку законопроект про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо застосування правил “Інкотермс” [4].

У випадку висловлення згоди на обов'язковість для нашої держави міжнародних договорів з питань державної митної справи, шляхом прийняття законів Верховною Радою України, указів Президентом України або постанов Кабінетом Міністрів України (далі – КМУ), останній, забезпечує відповідно до закону про міжнародні договори вирішення питань щодо виконання міжнародних договорів України.

КМУ звертається до Конституційного Суду України для надання висновків про відповідність Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість, а також для офіційного тлумачення Конституції та законів України.

В межах своєї компетенції КМУ видає постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання. Наприклад, Постанова КМУ «Питання ввезення на митну територію України товарів у межах ратифікованих Верховною Радою України міжнародних договорів (угод) України з питань космічної діяльності щодо створення космічної техніки без сплати ввізного мита та податку на додану вартість» від 3 лютого 2010 р. № 102.

Загальний нагляд за виконанням міжнародних договорів України, зокрема з питань державної митної справи, в тому числі й іншими їх сторонами, здійснює Міністерство закордонних справ України. На запит органів, які застосовують міжнародні договори України, Міністерство закордонних справ України надає інформацію з питань, що виникають у зв'язку з виконанням міжнародних договорів України. У разі невиконання або неналежного виконання зобов'язань України за міжнародними договорами Міністерство закордонних справ України інформує про це відповідно Президента України або КМУ і вносить пропозиції щодо вжиття необхідних заходів. Якщо виникають ситуації, що заважають належній реалізації договірних і звичаєвих норм міжнародного митного права в межах території України, зацікавлена сторона може звернутися за захистом порушених прав до органів судової влади.

Щодо Міністерства доходів і зборів України, то його було створено відповідно до Указу Президента України «Про Міністерство доходів і зборів України» від 18 березня 2013 р. № 141/2013. Проголосивши Міндоходів України правонаступником Державної податкової служби України та Державної митної служби України, було розпочато системне реформування вітчизняного організаційно-правового механізму реалізації норм міжнародного митного права.

До основних завдань Міндоходів України було віднесено, зокрема, безпосереднє забезпечення дотримання і виконання зобов'язань, передбачених міжнародними договорами України з питань державної

митної справи, укладеними відповідно до закону, забезпечення організації контролю за правильністю визначення митної вартості товарів та визначення країни походження товарів, що переміщуються через митний кордон України, можливість діяти відповідно до закону та загальноприйнятої міжнародної практики [5; 6].

Таким чином, Міндоходів України, повинно було забезпечувати дотримання і виконання зобов'язань, що випливали з норм міжнародного митного права як договірної, так і звичаєво-правового характеру.

Водночас зміна політичного керівництва в державі, підкріплена зміною форми державного правління, зупинила таку довгоочікувану та важливу інституційну реформу в системі митних та податкових органів. Відбулося це відповідно до Постанови КМУ «Про ліквідацію Міністерства доходів і зборів» від 1 березня 2014 № 67.

На нашу думку, прийняття рішення стосовно відновлення діяльності Державної податкової служби та Державної митної служби, правові засади діяльності яких досі не затверджено, є передчасним і безпідставним, а також таким, що не відповідає логіці та економічним показникам реформування системи органів державної влади в Україні. Безперечно, що відповідні зміни лише негативно вплинуть на внутрішньодержавну реалізацію норм міжнародного митного права.

Підсумовуючи викладене слід зазначити, що існуючі недоліки у функціонуванні вітчизняного організаційно-правового (інституційного) механізму реалізації норм міжнародного митного права, незавершеність процесу реорганізації Державної митної служби України та невизначені в повному обсязі перспективи європейської інтеграції зберігають актуальність проведення подальших наукових досліджень означеної проблематики.

До переліку основних державних органів України, що залучаються до внутрішньодержавної реалізації норм міжнародного митного права в межах визначених законодавством повноважень, пропонується зарахувати: Президента України, Верховну Раду України, КМУ, Міністерство закордонних справ України, Міністерство доходів і зборів України (Державна митна служба України).

Список використаних джерел:

1. Конституція України // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Буткевич В. Г. Міжнародне право. Основи теорії: підручник / В. Г. Буткевич, В. В. Мицик, О. В. Задорожній; за ред. В. Г. Буткевича. – К.: Либідь, 2002. – 608 с.
3. Про заходи щодо активізації євроінтеграційного прикордонного співробітництва: Указ Президента України від 19 груд. 2007 р. № 1236/2007 // Офіц. вісн. Президента України. – 2007. – № 38. – Ст. 1054.
4. Про визнання такими, що втратили чинність, Указів Президента України від 4 жовтня 1994 року № 567 і від 1 липня 1995 року № 505: Указ Президента України від 19 трав. 2011 р. № 589/2011 // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 39. – Ст. 1594.
5. Митний кодекс України від 13 берез. 2012 р. // Офіц. вісн. України. – 2012. – № 32. – Ст. 1175.
6. Про Положення про Міністерство доходів і зборів України: Указ Президента України від 18 берез. 2013 р. № 141/2013 // Офіц. вісн. України. – 2013. – № 22. – Ст. 739.